

پاسخ نامه مدنی

سوال ۱

مطابق ماده ۲۶۵ قانون مدنی، اصل بر عدم تبرع است؛ یعنی اگر کسی مالی به دیگری بدهد، فرض بر این است که به قصد ادای دین یا الزام قانونی داده شده، نه از روی بخشش یا تبرع. بنابراین اگر دهنده مدعی است که اشتباه کرده، می‌تواند استرداد کند و گیرنده باید اثبات کند که پرداخت تبرعی بوده است.

این ماده ناظر به بار اثبات است و به نفع پرداخت‌کننده تفسیر می‌شود، مگر خلاف آن با دلیل ثابت گردد.

سوال ۲

بر اساس ماده ۲۷۰ قانون مدنی، اگر کسی در مقام وفای به عهد مالی را تادیه کند، نمی‌تواند صرف اینکه مالک

نبوده، آن را پس بگیرد. مگر اینکه ثابت کند:

1. مال متعلق به غیر بوده؛

2. با مجوز قانونی در ید او بوده؛

3. اذن در تادیه نداشته.

در صورت اثبات این سه شرط، حق استرداد دارد. بنابراین، صرف نبودن مالکیت کافی نیست و باید سایر شرایط نیز جمع باشند.

سوال ۳ 

طبق ماده ۲۸۶ قانون مدنی، تلف یکی از عوضین مانع اقاله نیست. در این حالت، طرفی که مال او تلف شده است، حق دریافت مثل (در مورد اموال مثلی) یا قیمت (در مورد اموال قیمی) را دارد. بنابراین، حتی با تلف یخچال، اقاله صحیح است و باید قیمت آن به علی بازگردانده شود.

سوال ۴

بر اساس ماده ۲۸۸ قانون مدنی، اگر مشتری (مالک جدید) بعد از عقد، در مورد معامله تصرفاتی کند که موجب افزایش قیمت شود، در صورت اقاله، به مقدار افزایش قیمت ناشی از عمل خودش مستحق خواهد بود. در این مثال، امیر بابت افزایش ارزش ناشی از اقداماتش، حق مطالبه ارزش افزوده را دارد.

سوال ۵

طبق ماده ۲۹۳ قانون مدنی، در تبدیل تعهد، تضمینات تعهد سابق (مثل رهن، ضمانت، وثیقه و غیره) به تعهد جدید منتقل نمی شود مگر اینکه طرفین صراحتاً آن را شرط کرده باشند. بنابراین اگر علی و جعفر در توافق جدید، انتقال وثیقه را شرط نکرده باشند، وثیقه ای که برای تعهد محمود بوده، شامل تعهد جدید جعفر نخواهد شد.

سوال ۶

مطابق ماده ۳۰۳ قانون مدنی، هر کس مالی را من غیر حق (یعنی بدون استحقاق قانونی) دریافت کند، ضامن عین و منافع آن است؛ فرقی ندارد که به عدم استحقاق خود عالم باشد یا جاهل. بنابراین حتی اگر رضا از بطلان قرارداد آگاه نبوده، همچنان نسبت به عین مبلغ و منافع آن مسئول است

سوال ۷

طبق ماده ۳۰۹ قانون مدنی، اگر شخصی مانع تصرف مالک در مال خود شود ولی تسلط یا تصرفی بر آن نداشته باشد، غاصب محسوب نمی شود؛ اما اگر مال تلف شود یا به واسطه تقصیر او آسیب ببیند (تسبیب)، ضامن است. در این مثال، چون مهدی مانع استفاده بوده و با تقصیر او خودرو آسیب دیده، ضامن تلف است ولی غاصب تلقی نمی شود.

سوال ۸

طبق ماده ۳۱۰ قانون مدنی، اگر کسی که مال نزد او به عاریه، ودیعه یا موارد مشابه قرار دارد، منکر آن شود،

از زمان انکار در حکم غاصب است؛ یعنی مثل غاصب ضامن عین و منافع مال خواهد بود. بنابراین، رؤیا از لحظه انکار، مسئولیت یک غاصب را دارد.

سوال ۹

بر اساس ماده ۳۲۰ ق.م.، هر غاصب نسبت به منافع زمان تصرف خود و مابعد خود ضامن است، ولو اینکه منفعتی نبرده باشد. بنابراین ب باید منافع ۳ ماه خودش + ۴ ماه ج را پاسخگو باشد. با این حال، چون منافع ۴ ماه تصرف ج را ب به مالک پرداخت می‌کند، حق رجوع به ج برای دریافت آن بخش را دارد. او نسبت به زمان قبل از خودش (۲ ماه تصرف الف) مسئول نیست.

سوال ۱۰

طبق ملاک ماده ۳۳۰ قانون مدنی، اگر کسی بدون اذن صاحب، حیوان را ناقص کند ولی آن نقص به گونه‌ای

باشد که حیوان دیگر ارزش اقتصادی نداشته باشد، در حکم تلف است. حتی اگر صاحبش خودش آن را معدوم کند، مسئولیت تلف همچنان با مباشر ایجاد این وضعیت است. پس مسئولیت جبران کل قیمت حیوان با الف است.

سوال ۱۱

طبق ماده ۳۳۴ قانون مدنی، اصل بر عدم مسئولیت مالک حیوان است مگر در صورت تقصیر در نگهداری. اما اگر شخص ثالثی باعث تحریک حیوان شود و ضرر ناشی از عمل او باشد، همان فاعل مسئول خسارت است. در اینجا، چون الف مراقبت کرده و ب با تحریک حیوان باعث ضرر شده، تنها ب مسئول است.

سوال ۱۲

مطابق ماده ۳۳۶، اگر کسی به دستور دیگری کاری انجام دهد که عرفاً اجرت بر باشد یا عامل عادتاً آماده انجام آن باشد، اصل بر استحقاق اجرت است، مگر

اینکه قصد تبرع اثبات شود. بنابراین، بار اثبات برای عدم استحقاق بر دوش منکر اجرت است و صرف نبود قرارداد مانع پرداخت نیست.

سوال ۱۳ 

طبق ماده ۴۹۷ قانون مجازات اسلامی، در شرایط ضروری که گرفتن رضایت یا براءت از بیمار ممکن نباشد، اگر پزشک طبق مقررات برای نجات جان بیمار اقدام کند، مسئولیتی در قبال تلف یا صدمات وارده ندارد. یعنی در این حالت پزشک ضامن نیست چون هدف نجات جان بیمار است و شرایط اضطراری اجازه نمی‌دهد که براءت قبلی گرفته شود.

سوال ۱۴ 

مطابق ماده ۵۰۰ قانون مجازات اسلامی، اگر جنایت یا خسارت مستند به رفتار انسان نباشد (مثلاً در اثر علل

قهری مثل زلزله، طوفان، سیل و... باشد)، ضمان وجود ندارد.

در گزینه «ب»، علت اصلی حادثه زلزله است نه رفتار شخص راننده، پس ضمان منتفی است.

(۱) کودک سه ساله‌ای با پرتاب سنگ به شیشه مغازه موجب شکستن آن شود.

✗ غلط است چون هرچند کودک ضامن نیست، ولی ولی (سرپرست) او ضامن است. خسارت به رفتار انسان (کودک) مستند است.

(۳) فردی برای دفاع از خود به مهاجم آسیب بزند.

✗ غلط است چون در دفاع مشروع، گرچه ممکن است ضمان ساقط باشد، اما موضوع ماده ۵۰۰ نیست؛ چون اینجا رفتار انسانی وجود دارد و جنایت مستند به آن است.

(۴) شخصی در تاریکی شب بدون رعایت احتیاط، به چاه بیفتد و دچار صدمه شود.

✗ غلط است چون در اینجا تقصیر شخصی مطرح

است. اگر بی احتیاطی کرده، صدمه به خودش مستند است و علت قهری نیست

✓ سوال ۱۵

طبق ماده ۳، دادگاه در تعیین میزان و نحوه جبران خسارت، دارای اختیار است و باید اوضاع و احوال قضیه را در نظر بگیرد.

تعیین جبران خسارت به صورت مستمری فقط در دو صورت مجاز است:

۱. مدیون تأمین مقتضی بدهد.

۲. قانون چنین امری را تجویز کند.

✓ سوال ۱۶

در ماده ۷ آمده اگر شخص مسئول مراقبت از صغیر یا مجنون مرتکب تقصیر شود ولی استطاعت جبران خسارت را نداشته باشد، می توان خسارت را از مال

صغیر یا مجنون جبران کرد.
در گزینه «۱»، معلم طبق قرارداد مسئول بوده، تقصیر داشته، و چون استطاعت ندارد، جبران از مال صغیر ممکن است.

سوال ۱۷ 

طبق ماده ۱۲، اصل بر مسئولیت کارفرماست نسبت به خساراتی که کارکنان در حین کار یا به مناسبت آن وارد می‌کنند، مگر این‌که دو شرط محرز شود:
۱. تمام احتیاط‌های متناسب با اوضاع و احوال انجام شده باشد،
۲. یا اگر هم آن احتیاط‌ها انجام می‌شد، باز هم نمی‌شد از ورود زیان جلوگیری کرد.

در گزینه «۴»، مدیر شرکت همه دستورالعمل‌های ایمنی را آموزش داده و نظارت کرده است؛ یعنی احتیاط‌های لازم انجام شده، پس مسئولیت ساقط است.

سوال ۱۸ 

در گزینه ب، مالک شخص حقوقی است، خودرو فاقد

بیمه است، و اذن در واگذاری وجود دارد → پس مطابق ماده، به ۲۰٪ خسارت بدنی محکوم می‌شود.

✓ سوال ۱۹

مطابق ماده ۱۱:

هر شرطی که برای بیمه‌گذار یا زیان‌دیده، مزایایی کمتر از قانون مقرر کند، باطل و بلااثر است.

تعلیق تعهدات بیمه‌گر نیز به هر نحو، باطل است.

بطلان شرط → موجب بطلان کل بیمه‌نامه نیست.

اخذ رضایت‌نامه زیان‌دیده برای دریافت مبلغ کمتر از میزان قانونی نیز ممنوع و بی‌اثر است

✓ سوال ۲۰

طبق ماده ۲۷۳ قانون مدنی:

اگر داین (صاحب حق) از قبول ایفای تعهد امتناع کند،

متعهد می‌تواند با تسلیم موضوع تعهد به حاکم یا
قائم‌مقام او (مثلاً دادگاه یا صندوق اجرا)،

بری‌الذمه گردد و از آن زمان به بعد مسئول خسارات
احتمالی وارد بر مال نیست.